

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן הרב יוסף חיים זי"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א

כניסת שבת: 19:09
ציאת השבת: 20:21 לדעת ר"ת: 20:51

אורי וישעי הגיליון התורני

בתם פז – מיאוריט צל הפרשה

עטרת פז

ברוך אתה בעיר (כח, ג)

בעיר בשכר המצוות שאתה עושה בעיר (מדרש)

יש בני אדם שבביתם פנימה הריהם מקיימים תורה ומצוות, אולם כבואם בין הבריות מתביישים הם ביהדותם, לבל ויאמר עליהם חלילה כי "חשוכים" הם, "נחשלים" וכדומה. על כן אמר הכתוב: "ברוך אתה בעיר רק אתה לא תבוש ותקיים את המצוות גם בעיר, לעיני כל הבריות אזי תהיה ברוך. וזה שנאמר בשלחן ערוך "ולא יתבייש מפני המלעיגים עליו" (מעיינה של תורה).

ארור האיש אשר יעשה פסל (כו, טו)

כל שאר הארורים נאמרים בלשון הווה, ולא בלשון עתיד, ולמה אמר כאן אשר יעשה בלשון עתיד, ולא אמר בלשון הווה ארור האיש עושה פסל ומסכה? ונראה לי שבכל שאר העברות אינו מצרף מחשבה למעשה ולא נענש על מחשבתו בזה, רק כשיעשה העברה בפועל אז יעניש על זאת, אבל על חטא עבודה זרה נענש גם על מחשבתו, ומחשבה של עבודה זרה מצטרפת למעשה להעניש עליה, כמו שכתוב על חטא עבודה זרה (יחזקאל יד, ה) לְמַעַן תִּפְשֶׁת אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּלִבָּם לֵכֶךְ נֹאמַר כִּי חֲטָא הָעֲבוּדָה זָרָה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לְשׁוֹן עֵתִיד, שֶׁאֵף מִשִּׁיחֻשׁוֹב רַק לַעֲשׂוֹת עֲבוּדָה זָרָה יִעֲנֶשׂ עֲלֶיהָ וְיִהְיֶה בְּכֹלל אֲרוּר, אֲבָל בְּשֶׂאֵר הַחֲטָאִים אֵינּוּ נִעֲנָשׂ עַד שִׁיעֲבוֹר עֲלֵיהֶם בְּפֹעֵל, לֵכֶךְ נֹאמַר אֲצֵל שֶׂאֵר הָאֲרוּרִים בְּלִשׁוֹן הָווֹה, שֶׁאֵינּוּ נִעֲנָשׂ, עֲלֵיהֶם עַד שִׁיעֲשֶׂה (אהבת חיים)

כבוד ה' הסתר

מעשה היה בחכם אחד, ור' שמואל בר סוסרט"י שמו, שעלה לרומי. ובאותו זמן אבדה המלכה תכשיט אחד יקר שלה, ומצאה ר' שמואל, והוציאה המלכה כרוז במדינה שכל מי שימצא האבידה יחזירה תוך שלשים יום יקבל סכום כסף מן המלכה, ואם יחזירו אחר שלשים יום יתיזו ראשו, ור' שמואל המתין ולא החזיר לה התכשיט אלא לאחר שלשים יום. אמרה לו המלכה, האם לא היית במדינה ולא שמעת הכרוז שהכרזתי שכל מי שיחזיר האבידה אחר שלשים יום יתחייב ראשו למלכה? אמר לה, היית במדינה ושמעתי הכרוז, אמרה לו, ולמה לא החזרת לי התכשיט תוך שלשים יום? אמר לה: כדי שלא תאמרו שבגלל פחד הכרוז החזרתי האבידה, אלא מפני שכך צונו הקב"ה, והמלכה השתוממה לדבריו ואמרה: ברוך אלקי ישראל, וזה שגזרה המלכה גזרה שאם יחזיר אחר שלשים יום יותז ראשו, כדי שלא ימצא המוצא פתח לעצמו לומר: אקח האבידה לעצמי, ואם יודע הדבר אחזירנה לאחר שלשים יום, ולכן קבעה זמן, אבל רבי שמואל רצה לקדש שם שמים, והחזירה אחר שלשים יום. (ירושלמי)

תורתנו הקדושה מנתה את כל ה"ארורים" בעבירות הקשות של התורה, ובסוף מציינת את הארור "האחרון" "ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם" (כ"ו, כ"ו), ועל כך קיימת תמיחה, וכי אדם שאינו יודע את התורה ומצוותיה, הוא בכלל ארור!

ננסה בס"ד להשיב על פי המובא בספר "עקידת יצחק" המתאר כי ישנם אנשים המקיימים את המצוות מתוך כוונת-רמיה, למען היו מוחזקים לאנשים חשובים וישרים, ועל-ידי- כך יזכו לאמון בעיני-ממון או לכיבודים שונים, ובכלל לא להיות מחוץ למסגרת הקהלתית. לכן באה התורה ומדגישה לנו, "אשר לא יקים...לעשות אותם" - שח"ו אם איננו מקיים את המצוות משום שצריך לקיימן, אלא תוך שאיפה להשיג את מטרתיו השפלות. אדם שכמותו הוא בכלל "ארור".

כידוע סברו הרפורמים הראשונים, כי מן הצורך להקל את עול-היהדות ולבטל חלק מן המצוות, כדי לאפשר לאנשי הדור החדש להשאיר במקצת בתחומי היהדות. אם דורשים מאנשי דורנו - טענו הרפורמים - יתר על מידה, הרי זה קשה מדי בשבילם והם מנערים עצמם לחלוטין מן היהדות. ולצערנו רואים את מפתחן, בהנחלת ההתבוללות על כל יהדות אמריקה, והיום מנסים לשסע בכרם ישראל בארץ ישראל, על כך צריכים אנו להרחיק אותם, הרחק כמטחוי קשת, שלא נראה במות הילד.

אמר על כך הגאון בעל הכתב-סופר זי"ע, כי זוהי כוונת הפסוק: "ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת" - ארור כל מי שאומר כי אין צורך לקיים את כל התורה כולה, אלא יש לבטל חלק ממנה, ואפילו אם כוונתו היא "לעשות אותם" - כדי שיקיימו לפחות חלק אחד ממצוות-התורה.

"אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם" - היינו, מי שאומר כי מצוות-התורה אין צורך לקיימן דוקא למעשה, אלא די אם יורד אדם לעומק מובנן ולבו מרגיש את קדושתן, בהסתמכו על דברי חכמינו: "רחמנא לבא בעי" - אפיקורסים שכמותו הם בכלל "ארור".

עוד נסיף ממה שדרש הרמב"ם ז"ל על הפסוק "ארור אשר לא יקים" וכו', בהביאו את מאמר חז"ל: "אמר רב אסי בשם רבי תנחום בר' חייא: אפילו למד ולימד ושמר ועשה והיה ספק בידו להחזיק (לומדי-תורה) ולא החזיק, הרי זה בכלל ארור" (ירושלמי סוטה).

ד"ר לע"י הגה"צ רבי שמעון גבאי בן רחל, הגה"ק רבי נסים פריץ בן סוליקה זצ"ל
לע"י ר' מרדכי ניזרי בן סוליקה ז"ל
נתרם על ידי המשפחה

הליכות מלבי

נושא: מזוזה

קומי אורי - סיפור לשבת

הגאון הנודע רבי שמואל שטרנאוון זצ"ל מגדולי התורה המפורסמים שבולגא. אשר חי לפני קרוב למאה שנה. הנודע בחיבורו "הגהות הרש"ש" על המשניות ועל הש"ס. היה גאון עצום בכל הדרי תורה. כמו-כן היה ידוע כעסקן גדול בצרכי ציבור. בין השאר היה מנהל "קופת גמ"ח" לניזקקים. הגמ"ח היה מנוהל בקפדנות, מתוך חשש שמא תתפורר הקרן במשך הזמן.

קרה פעם שיהודי פשוט לקח אצלו הלוואה מקופת הגמ"ח בסך מאה רובל, על תנאי לפורעה תוך ארבעה חדשים. בהגיע זמן הפירעון בא הלווה לביתו של רבי שמואל, משלא פגשו בביתו הלך לבית מדרשו מקום בו נוהג היה לשבת וללמוד. בשעה שנכנס האיש לבית המדרש, ישב הרש"ש שקוע ראשו ורובו בגמרא שלפניו, מבלי שיתן לבו לבאים וליוצאים. ניגש הלווה אליו והניח לפניו על הגמרא שטר בן מאה רובל, באומרו שזה בעבור פירעון החוב. רבי שמואל, בהיותו שקוע בלימודו, נענע בראשו, האיש קיבל זאת כרמו שהכל בסדר. אך האמת היתה שרבי שמואל הלך בעומקה של הלכה כלל לא שם לב לא לשטר ולא לאיש. כאשר סיים את לימודו סגר את הגמ"ח כשהשטר נשאר בתוכה, החזיר את הספר לארון הספרים, ופנה לביתו.

מנהגו של הרש"ש היה לבדוק בכל יום את רשימת הלווים כדי לברר האם יש הלוואה שזמן פירעונה הגיע. כך נהג גם ביום ההוא. לאחר ששב לביתו מבית המדרש ומצא שזמן הפירעון של מאת הרובלים הגיע, ציין לעצמו שחוב זה עדיין לא נפרע. בטובו הואיל הרש"ש להמתין עוד כמה שבועות ולאחר תום תקופת ההמתנה שלח שליח אל האיש בדרישה לפרוע את חובו.

לא ארך הזמן עד שהלווה הגיע וטען: "הלא החזרתי את החוב לכב' הרב בהיותו יושב בבית המדרש ביום הפירעון". רבי שמואל שלא זכר מאומה מאותו פירעון חשב שהלה משקר ובחששו מפני גזילת כספי ציבור קרא לאיש לבוא ל"דין תורה"

השמועה בדבר הסיור לפרוע את החוב פשטה חיש מהר בעיר והכל תמחו ושאלו: כיצד יתכן שהיהודי הפשוט הזה אינו מתבייש לשקר? ולא עוד שמשלם הוא רעה תחת טובה. ככל שהדבר התפרסם כן גברו עוגמת הנפש והבושה שנגרמו לאיש ולבני משפחתו. הגיע הדבר לידי כך שבנו- אשר התבייש מאד במעשה אביו- נאלץ לעזוב את וילנא ולעקור לעיר אחרת לבד יספוג עלבונות עקב "פשע" אביו.

ויהי היום ורבי שמואל נזקק לעיין באותה הגמרא שלמד בה בעת בוא הלווה ההוא לפרוע את חובו. כאשר פתח את הגמרא מצא לפתע את השטר של מאת הרובלים אשר פרע לו היהודי. רגשי אשמה כבדים תקפו את הרש"ש על כל הצער ועגמת הנפש האיומה שנגרמו לאיש ההוא. מיד שלח הגאון להזמינו אליו ושאלו "אמור נא לי במה אוכל לפייס אותך על כל הנזק שנגרם לד עקב החשד שחשדתי בך! האם תסתפק בזה שאבקש את מחילתך בפני עם ועדה, למען ידעו הכל את האמת לאמיתה?" ענה היהודי ואמר: "מה תועיל לי בקשת המחילה, הן הקהל לא יאמין בחושבו שכל הפיוס לא נעשה אלא כדי להצילני מן הבושה? מי יאמין שכך הם פני הדברים, אשאר בעיניהם לעולם כשקרן. נוסף לכך, מה תועיל לי בקשת המחילה לענין בני שעזב את העיר מרוב בושה?" לשמע הדברים שקע הגאון בהרהורים. לפתע פנה אל האיש וכה היו דבריו: "שלח נא להביא אלי את בנך. אשר עזב את העיר. ואני אקחהו לחתן בעבור בתי. בזה מקווה אני להוכיח לעיר כולה שאתה נקי וישר!" האב המופתע עשה כמצוות הרב ואמנם לאחר ימים ספורים התקיימה מסיבת האירוסין, נכתבו "תנאים" בין שני המחוננים-הגאון הרש"ש והלווה.

מסקנה: יש ללמד זכות על כל אדם מישראל, שהרי יהודי זה פרע חובו לרב ובכל זאת טעו בו וחשדו בו שרשע גמור הוא. המצער אדם מישראל חייב לחפש כל דרך לפייסו עד שימחל לו מחילה גמורה וכבודו ישוב לאיתנו.

בגמרא במסכת בבא מציעא (דף קב.) תנו רבנן, המשכיר בית לחבירו, על השוכר לעשות מזוזה, וכשהוא יוצא ועוזב את הבית ששכר לעבור לדירה אחרת, לא ישלנה בידו ויצא, אלא ישאיר את המזוזות קבועות בבית שעוזב. ומעשה באחד שנטל את המזוזה (כדי להעבירה לבית שהולך לגור בו), וקבר את אשתו ואת שני בניו. (דהיינו שאף כשאדם עובר דירה, אסור לו לקחת את המזוזות מן הבית שהוא עוזב, ואם הוא עושה כן, יש סכנה שחם ושלום ימותו אשתו ובניו.)

ובנימוקי יוסף כתב בשם הריטב"א בטעם הדבר שאסור ליטול את המזוזות מן הבית שעוזב אותו, לפי שעל ידי המזוזות חלה קדושת השכינה על הבית, ובנטילת המזוזות מסתלקת השכינה.

ובחידושי הריטב"א (למסכת בבא מציעא) כתב טעם לסכנה שיש בסילוק המזוזות, לפי שהמזוזה עומדת בפתח לשמירה על הדריים בבית, ולכן המסלק את המזוזות מן הבית גורם סכנה לאותם שיבואו לדור בבית אחריו, לפיכך מידה כנגד מידה, מה הוא לא חשש למיתת בני חבירו הצריכים שמירה, וכשאינם משומרים הם עלולים למות, כן קרה לאותו אדם שנטל המזוזות וקבר את אשתו ובניו. ומובן שיש עומק בטעם זה, שהרי עיקר החיוב לשים מזוזות מוטל על הדיירים החדשים שבאים לדירה ולא על זה שדר בה מקודם. ומכל מקום כך הם הדברים על פי פשטן, לפי שחששו חכמים מאד לסכנה שיש בהעדר מזוזות בבית ישראל, ולפי שאפשר שהדיירים החדשים ישתהו איזה זמן עד קביעת המזוזות החדשות, אסרו על הדיירים שעוזבים ליטול עמם את המזוזות.

ואם יש לו בביתו מזוזות מהודרות ויקרות ביותר, וקשה לו להשיג מזוזות יקרות כמותן, כתב מרן הגאון רבנו עובדיה יוסף שליט"א, שיש להקל ליטול המזוזות באופן שיטלם לצורך בדיקתן אם הן כשרות, ומיד יקבע במקומן מזוזות אחרות כשרות פשוטות, ואחר כך כשיקבל את המזוזות מן הבודק, יטלם לעצמו לביתו החדש. שבאופן כזה אין כל חשש, שהרי חכמים לא חששו אלא מפני הדייר החדש שמא ישתהה בקביעת המזוזה ויבואו בניו לסכנה, אבל באופן שהוא עצמו קובע מיד מזוזות אחרות אין כל חשש. וטוב לעשות כן מספר ימים קודם עזיבתו את הדירה. ויכול לתבוע מהדייר החדש את מחיר המזוזות שמשאיר לו.

וכאן המקום להזכיר, כי מצב המזוזות בשוק הוא בכי רע בהרבה מקומות, ואסור לקנות מזוזה ממי שאינו ירא שמים, שהרבה מאד מהמזוזות הנמכרות אינם כשרות כלל וכלל, וצריך כל אדם לשים לבו לכך, ואם אינו יודע מקור המזוזות שלו ומה טיבן, ילך אצל בודק מזוזות ויעשה שאלת חכם כיצד יש לנהוג, ואם יש צורך בכך ירכוש לעצמו מזוזות מסוחר ירא שמים בתכלית, שרוכש את המזוזות מסופרים יראים ושלמים, לקיים מצוה יקרה זו כדתה, ובפרט בימים אלו ימי הרחמים והסליחות, ערב ראש השנה הבעל"ט.

ד"ת לרפואת מורנו הגאון רבי דוד חיים שלוש בן הרב יוסף יצחק, בתושח"י